

Glazba u slici kod djece rane i predškolske dobi

Bobinac, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:380141>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Maja Bobinac
GLAZBA U SLICI KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI
Završni rad

Petrinja, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Maja Bobinac
GLAZBA U SLICI KOD DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI
Završni rad

Mentor rada: prof. dr. sc. Katarina Koprek

Petrinja, rujan, 2021.

Sažetak

Likovna i glazbena umjetnost ljudima služe da izraze svoje emocije, ideje. One ih okružuju gdje god se nalazili. Obje umjetnosti imaju utjecaj na dječji razvoj i sastavni su dio života svakog djeteta. Glazbu već čuje i fetus u majčinoj utrobi, a u najranijoj dobi dijete već ima potrebu za likovnim stvaralaštvom. Završni rad se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela. U teorijskom dijelu je prikazan utjecaj glazbe na razvoj djeteta i razvoj glazbenih sposobnosti djeteta zatim utjecaj likovne umjetnosti na dječji razvoj te likovni razvoj djeteta i boja u dječjem crtežu. U praktičnom dijelu provedeno je istraživanje utjecaja glazbe na likovni izraz djeteta rane i predškolske dobi. Cilj istraživanja je utvrditi utjecaj glazbe na likovni izraz djece točnije hoće li karakter skladbe utjecati na izbor boja i na sadržaj crteža djece rane i predškolske dobi i hoće li moći prepoznati glavni motiv skladbe te ga onda i likovno prenijeti na papir. Djeca su slušala dvije skladbe različitog karaktera. U istraživanju su sudjelovale dvije vrtićke skupine- skupina 5-7 godina i skupina 3-5 godina. Sveukupno je sudjelovalo 34 djece, svako dijete se dva puta likovno izrazilo, a za analizu istraživanja odabrano je 24 najuspješnijih radova. Radovi su analizirani prema zadanim hipotezama i zadacima istraživanja. Nakon analize i obrade utvrđeno je da glazba ima utjecaj na odabir boje pri likovnom izrazu kod djece rane i predškolske dobi te da djeca rane i predškolske dobi uglavnom ne prepoznaju glavni motiv skladbe. Svrha ovog rada je prikazati moć i važnost glazbene i likovne umjetnosti u djetetovom životu te ukazati kako jedna umjetnost može utjecati na drugu umjetnost.

Ključne riječi: glazba, likovni izraz, djeca rane i predškolske dobi, utjecaj, umjetnost, razvoj

Summary

Visual arts and music help people express their emotions, ideas. The two arts surround people wherever they may be. Both arts impact children's development and are components of every child's life. Even the fetus in its mother's womb hears music and the child has the need to create art from the earliest age. This Bachelor's thesis consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part depicts the impact of music on the child's development and the development of the child's musical abilities. It then shows the impact of visual arts on the child's development, the child's artistic development and on the use of colours in the child's drawing. In the practical part a research has been conducted on the impact of music on the artistic expression of children of early and preschool age. The aim of the research was to ascertain a music impact on the children's artistic expression. To be more precise, the aim was to determine whether the mood of the composition would impact the drawer's choice of colours and the content of the drawings done by children of early and preschool age. Furthermore, the research aimed at determining whether they would be able to recognize the main motif of the composition and provide an artistic depiction of it on paper. The children listened to two compositions of opposing moods. Two groups of nursery children participated in the research: the age of 5-7 years group and the age of 3-5 years group. Altogether 34 children participated in the research, every child drew twice and 24 of the most successful works were chosen for the analysis of the research. The works were analysed according to standard hypotheses and the tasks of the research. After the analysis and the processing of the data it was ascertained that music affects the choice of colours of drawers of early and preschool age. It was also determined that the children of early and preschool age mostly do not recognize the composition's main motif. The purpose of this thesis is to show the impact and the importance of visual arts and music in the child's life, as well as to show how one art can affect the other.

Keywords: music, artistic expression, children of early and preschool age, impact, art, development

Sadržaj

Uvod

1. Glazbena umjetnost u ranoj i predškolskoj dobi	1
1.1. Kako glazba utječe na život djeteta	1
1.2. Razvoj glazbenih sposobnosti djeteta rane i predškolske dobi.....	2
2. Likovna umjetnost djece rane i predškolske dobi	4
2.1 Kako likovna umjetnost utječe na dječji razvoj.....	4
2.2 Likovni razvoj djeteta.....	5
2.3. Boja u dječjem crtežu	6
3. Glazba kao poticaj likovnom izrazu djece rane i predškolske dobi	7
3.1. Cilj i uzrok istraživanja.....	7
3.2. Hipoteze istraživanja	7
3.3. Zadaci istraživanja	8
3.4. Instrument i postupak istraživanja	8
3.5. Obrada i analiza radova	8
3.6. Rasprava	24
Zaključak.....	26
Literatura	27
Izjava o izvornosti završnog rada.....	29

Uvod

„Svako je dijete umjetnik. Problem je ostati umjetnik nakon odrastanja.”

Pablo Picasso

Likovna umjetnost i glazba postoje od davnina. Pojedinaac ponekad ne može objasniti, pokazati, izreći osjećaje, no glazbom ili likovnom umjetnošću ih može izraziti. Glazba je sastavni dio života svakoga pojedinca. Ona utječe na socijalni, društveni, motorički, intelektualni razvoj te razvoj govora djeteta. Dijete i prije rođenja ima doticaj s glazbom. Postoji mnogo istraživanja koja to i dokazuju. Kada dijete postaje svjesno sebe i kad krene istraživati svijet oko sebe, kreće istraživati i likovnost. Likovna umjetnost je bogat izvor koji pomaže djetetu u tjelesnom, komunikacijskom, psihomotornom, emocionalnom i spoznajnom razvoju. Postoji nekoliko istraživanja u kojima je uočena povezanost boja i emocija kod djece. Utječe li glazba na likovni izraz djece rane i predškolske dobi jako je malo istraženo, stoga je i cilj ovog rada odgovoriti na to pitanje i potaknuti na više istraživanja o povezanosti glazbene i likovne umjetnosti koje su vrlo važne za život djece rane i predškolske dobi.

1. Glazbena umjetnost u ranoj i predškolskoj dobi

1.1. Kako glazba utječe na život djeteta

Glazba je sastavni dio života svakog pojedinca. Ona okružuje ljude gdje god se nalazili. Glazba je bogat izvor koji pomaže dječjem socijalnom, emocionalnom, društvenom, motoričkom, intelektualnom razvoju te razvoju govora. Emocionalni razvoj je njena najvažnija uloga. (Hansen, Kaufmann, Walsh, 2004). Dijete doticaj s glazbom već ima i prije rođenja pa tada i počinje utjecaj glazbe na njegov emocionalni razvoj. Doktor medicine Alfred Tomatis otkrio je da fetus u maternici čuje zvukove. Ustanovio je da se uho počinje razvijati u desetom tjednu trudnoće te da je uho funkcionalno nakon četiri i pol mjeseca trudnoće. Također, Tomatis je opazio da se novorođenče nakon porođaja opušta vrlo slabo sve dok majka ne progovori. Ono reagira na zvuk određenog glasa odnosno onoga kojeg je čulo u fetalnom stadiju. U jednoj dječjoj bolnici u Munchenu, Tomatis je izveo pokus sa prijevremeno rođenim trojcima. Jedno od njih Tomatis je izložio pročišćenoj Mozartovoj glazbi. Nakon izloženosti dijete je pokazivalo znakove normalne aktivnosti, disanje mu se ubrzalo, puls se ustalio između 140 i 160. (Campbell, 2005.) „Vokalna hrana koju majka pruža svojem djetetu za njegov je razvoj jednako važna kao i njezino mlijeko“ (Tomatis; prema Campbell, 2005: 22) Dijete obraća puno veću pažnju na majku koja pjeva nego na majku koja govori. (Trehub, 2003; prema Leman i

sur., 2012) Alexandra Lamont u Velikoj Britaniji otkrila je da fetus čuje i glazbu te da djeca godinu dana nakon što se rode prepoznaju i preferiraju glazbu onu kojoj su bila izložena u majčinoj utrobi. Također, njezina istraživanja su otkrila da okruženje čak i kad je posredovano preko plodne vode i majčine utrobe može utjecati na razvoj djeteta i njegove sklonosti. Ono što dijete čuje u majčinoj utrobi utječe na njegove glazbene sklonosti, ali ih ne određuje. (Levitin, 2016.) Sredinom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća psiholozi iz Pacifičkog medicinskog centra u San Franciscu ustanovili su da su pjesmice Twinkle Little Star i Hickory, Dickory, Dock sprječavale ritanje i plač hospitalizirane djece. U bolnici Helen Keller u Alabami nakon izvedenog pokusa ustanovljeno je da 94% djece koje su bile izložene glazbi odmah zaspalo bez bočice ili dude. (Campbell,2005.)

„Glazba je za mozak koji se razvija oblik igre, vježba koja potiče integrativne procese na višoj razini kojima se pospješuje sposobnost istraživanja, pripremajući dijete za kasnije istraživanje i razvijanje generativnog jezika putem tepanja, a naposljetku i za kompleksnije lingvističke i paralingvističke operacije.“ (Levitin, 2016: 250-251)

Glazba djecu smiruje, tješi, uveseljava, zabavlja. Kroz glazbu mogu shvatiti, iskazati i savladati svoje osjećaje. Zajedno plešući, pjevajući razvijaju se društveno. Ona djeca koja su inače povučena i rezervirana često će se htjeti pridružiti ako zajedno plešu i pjevaju sa drugom djecom. Razvoju složenosti govora i razvoju jezika također glazba može pomoći. Djeca govore ritmično i melodično, prirodno se igraju riječima. Melodija može pomoći djetetovom pamćenju. Pjesme koje imaju puno nabranja upotpunjuju djetetov rječnik. Pri izradi i sviranju instrumenata dijete se razvija motorički odnosno razvija vještine fine motorike. Kada pleše i pokreće se uz glazbu ono razvija koordinaciju. (Hansen i sur; 2004) „Sve što dijete slušno i emocionalno usvaja u slušanju glazbe, očituje se u glazbenoj reprodukciji ili ostaje duboko zapretno u dječjoj emociji. Ostaje u njegovoj unutarnjoj aktivnosti i jednom će se odraziti u njegovoj igri ili nekoj drugoj aktivnosti.“ (Sam, 1998: 40)

1.2. Razvoj glazbenih sposobnosti djeteta rane i predškolske dobi

Teoretičari K.Swanwick i J.Tillman razvili su model spirale glazbenog razvoja. Za model su prikupljali podatke od djece starosti od tri do petnaest godina. Na temelju podataka definirali su četiri glavne operacijske razine koje prikazuju unutarnju motivaciju djeteta odnosno vanjske kulturne osobine glazbe. Prvu razinu definirali su kao razinu materijala. Razina se odnosi na djecu do četvrte godine. U prvoj razini djeca kroz spontane vokalizacije, zvukove instrumenata

i drugih objekta istražuju ugodnost zvuka, posebno glasnoću i boju zvuka. Drugu razinu definirali su kao razinu izraza. Ova razina se odnosi na djecu od pete do devete godine. U ovoj razini djeca su sposobnija za rukovanje instrumentima, iskazuju emocije i priče spontanom glazbom, posebno pjevanjem. (Swanwick i Tillmann, 1986; prema Leman i sur., 2012) „Dijete voli glazbu, među ostalim zato što ga njezin ritam pokreće, a djetetovo prirodno stanje upravo je pokret.“ (Sam, 1998: 15) Djetetovo uho zamjećuje ton, kasnije boju te na kraju visinu tona. Ritmizirani govor-brojčica jest prvi oblik glazbe s kojim se dijete susreće i ona ispunjava sve zahtjeve za razvoj osjećaja za ritam, razvoj sluha, razvoj glazbenog pamćenja te budi u djetetu snažnu potrebu za pokret. Djetetu je bitno da je ritam jednostavan, ali raznolik. Razliku u sporom, umjerenom i brzom tempu sposobno je slušno raspoznati oko šeste godine. Ona djeca koja su stalno izložena glazbi će brže razvijati sposobnost pjevanja. (Sam, 1998) Tijekom istraživanja razvoja glazbenih sposobnosti primijećena je zakonitost prirodnog toka razvoja glazbenih sposobnosti koji se odnosi na svu djecu. Tok se sastoji od devet faza:

1. faza slušanja (0 - 6 mjeseci)
2. faza motoričke reakcije na glazbu (6 - 9 mjeseci)
3. faza prve glazbene reakcije (9 - 18 mjeseci)
4. faza prave glazbene reakcije (18 mjeseci - 3 godine)
5. faza imaginativne pjesme (3 - 4 godine)
6. faza razvoja ritma (5 - 6 godina)
7. faza stabilizacije glazbenih sposobnosti (6 - 9 godina)
8. faza estetskog procjenjivanja (11 godina)
9. faza zrelosti (17 godina)

U prvoj fazi djeca reagiraju na zvuk, okreću glavu prema zvuku, pokazuju znakove zadovoljstva, imitiraju slogove. U drugoj fazi pokušavaju glasovno reproducirati, vokalizirati na glazbu. U trećoj fazi se pojavljuje glazbeno brbljanje, povećava se broj motornih reakcija na glazbu, djeca počinju usklađivati pokret i glazbu. U četvrtoj fazi pojavljuje se spontano pjevanje, imitiranje dijelova pjesama, povećava se glazbeni interes, uspješno imitiraju ritam. U petoj fazi dolazi do pjevanja raznovrsnih pjesama koje su često izmišljene ili sastavljane od dijelova poznatih pjesama. U šestoj fazi sposobnost održavanja ritma postaje bolja no ne mogu prilagoditi pokrete promjenama tempa, imaju greške u intervalima, još ne razlikuju zasebno:

riječ, ritam, visinu tona, znaju slučajno transponirati u drugi tonalitet. U sedmoj fazi dolazi do naglog razvoja melodijskih i ritmičkih vidova glazbene sposobnosti, usvajaju pojmove: trajanje, tempo, takt, melodijsko kretanje i tonalitet, nastaju glazbeni pojmovi: ritmički, melodijski, harmonijski i pojmovi o glazbenoj formi. (Mirković-Radoš, 1983; Gordon, 1980; prema Čudina-Obradović, 1991)

2. Likovna umjetnost djece rane i predškolske dobi

2.1 Kako likovna umjetnost utječe na dječji razvoj

Likovna umjetnost utječe na tjelesni, psihomotorni, zdravstveni razvoj, socio-emocionalni razvoj, spoznajni razvoj i komunikacijski razvoj djece rane i predškolske dobi. Rezanje jednostavnih oblika škarama, razmazivanje ljepila, modeliranje predmeta od različitih materijala, povlačenje raznih vrsta crta, modeliranje gline, slikanje kistom razvija koordinaciju oko-ruka, akomodaciju oka i finu motoriku. (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010., Rajović, 2010., prema Šarančić, 2014) Uz primjerenu upotrebu sredstava i pomagala za likovni rad (pravilno osvjetljenje, primjereni razmak glave od radne površine, uporaba neopasnih i neotrovnih materijala) potiče se spretnost i preciznost u radu kojima se razvija taktilna i mišićno zglobna osjetljivost u radu. Pranjem ruku nakon likovne aktivnosti, zaštićivanjem odjeće i radne površine, brigom za sebe i svoje stvari usvajaju se i odgojne vrijednosti. Samostalnim korištenjem likovnog pribora, materijala, alata, izrađivanjem jednostavnih sredstava za igru potiče se samostalnost u igri, odlučivanju i planiranju. Likovno izražavanje potiče kod djece pozitivne emocije, razvija kod djece osjećaj pripadnosti, sigurnosti i prihvaćenosti. „Djeca kroz likovni rad uglavnom dobivaju pozitivnu potvrdu o vlastitom postignuću, rijetko negativnu kritiku kvalitete rada pa stoga uživaju u mogućnostima daljnjih postignuća u likovnom radu i kreativnosti.“ (Šarančić, 2014:96) Likovnom umjetnošću potiče se bolje opažanje i spoznavanje veličine, oblika, boje, teksture, mirisa, okusa, orijentacije, zvuka, dubine, kretanja, vremena i na kraju spoznavanje samoga sebe. Upoznaju prirodne materijale i predmete koje su stvorili ljudi, uočavaju prirodnu i društvenu okolinu, zapažaju slijed, veze, grupiranje, usporedbe, događaje, radnje, ishode, odnose likovnih pojava. Razni oblici komunikacije mogu biti potaknuti likovnim izražavanjem. Djeca bogate svoj likovni jezik, razvijaju sposobnost korištenja likovnog jezika i likovnih tehnika kojima izražavaju osjećaje, misli, doživljaje, razvijaju osjetljivost za osnovne likovne elemente. Vizualnom komunikacijom razvija se sposobnost doživljaja ugone kroz estetski vrijedne sadržaje, sposobnost općeg i likovno-

kreativnog mišljenja i izražavanja, sposobnost uočavanja vizualnih poticaja iz okoline. Približavanjem estetski vrijednih sadržaja razvija se vizualna osjetljivost. (Herceg i sur., 2010) Likovna umjetnost ima utjecaj i na rizične skupine djece. Autistična djeca likovnom se terapijom odmiču od svog zdravstvenog problema, igraju se i stvaraju pozitivne emocije, potpomažu izgradnji živčanog sustava i razvoju estetskih i kreativnih sposobnosti. (Ježić i Klopotan, 2001., prema Šarančić, 2014)

2.2 Likovni razvoj djeteta

Djeca nakon rođenja do godine i pol starosti nemaju potrebu za likovnim izražavanjem niti imaju sposobnosti za likovno izražavanje jer u to doba im motorika još nije dobro razvijena. Kada povuku prvu šaru, započinje razvoj likovnog izražavanja. Razvoj se sastoji od četiri faze:

1. faza šaranja (od 1 god. 5 mj. do 3 god. 5 mj.)
2. faza sheme (od 3 god. 6 mj. do 5 god.)
3. faza razvijene sheme (od 5 god. do 8 god.)
4. faza oblika i pojava (od 8 god. do 10 god.)

U prvoj fazi djeca izmjenjuju šare od jednostavnih crta koje su nastale povlačenjem iz zglobova ramena i lakta i šare od manjih kružnih crta koje su nastale povlačenjem iz zglobova šake i prstiju. „Crtanje je postignuće psihičke potrebe djeteta da nešto izrazi i njegove motoričke spretnosti da to omogući.“ (Herceg i sur., 2010: 53) Kako se djetetova motorika postupno razvija tako se razvija i njegovo šaranje. U početku šaranje je pravolinijsko zatim kružno s uključivanjem pravolinijskih poteza, skakutanja po podlozi, udarnog šaranja te se pojavljuju raznovrsni oblici od križa do klupka čije su linije relativno dobro raspoređene. Pojavom kruga raspoznaje se dječji napor da konkretizira neki prikaz npr. čovjeka, sobu, kuću, auto... U drugoj fazi pojavljuju se figure i objekti s najjednostavnijim elementima koji se mogu prepoznati. U dječjim crtežima u ovoj fazi prepoznaje se njihova namjera da nešto prikažu. To prikazivanje je uglavnom oskudno no djetetu vrlo važno. Dijete na ljudskom liku obavezno prikazuje lice, a ruke i noge često prikazuje bez oblika tijela. Na licu prvo prikazuje oči i usta, a kasnije dodaje nos, kosu, uši. Tijelo najčešće prikazuje u obliku kruga, elipse, pravokutnika, trokuta. Noge i ruke dugo nemaju svoju debljinu, a prsti na rukama su najčešće prikazani u većem broju. Životinje crta horizontalno dok ljudsku figuru crta vertikalno, takozvanim principom glavnog pravca. U ovoj fazi vole crtati i druge oblike poput kuće, stola, cvijeta... U trećoj fazi dijete onu prvobitnu shemu prikazivanja objekata i čovjeka upotpunjuje detaljima na glavi- uši, kosa,

vrat, obrve i na tijelu-obuća, odjeća, nakit, ukrasi. Simpatije djeteta prema prikazanoj osobi su prepoznate nekim istaknutim simbolima u prikazu. Broj tema crtanja se povećava, crtaju ležanje u krevetu, igranje loptom... U dječjim crtežima u dobi od četiri i pol godine do devet godina pojavljuje se nekoliko osobina dječjeg crteža: dinamičnost crteža, cjelovitost prikaza motiva, transparentni rendgenski crtež i prevaljivanje crteža. Dinamičnost crteža je pojava kada djeca produžuju ruke koje trebaju uhvatiti loptu na zemlji ili drže drugo dijete, kada pokušavaju prikazati kretanje bicikla ili drugog prijevoznog sredstva. Cjelovitost prikaza motiva je pojava kada dijete na svom crtežu prikazuju širi sadržaj koji proizlazi iz zadanog, pojedinačnog motiva. Transparentni rendgenski crtež je pojava kada djeca prikazuju sve što se u nekom objektu i kući nalazi, iako se objekt i kuća neposredno ne mogu vidjeti. Također, kada prikazuju kuću, crtaju sve ono što bi se moglo događati unutar nje. Prevaljivanje crteža je pojava kada djeca drugi plan prikazuju na paralelnoj liniji koja je iznad prvog plana, a prostor na razini zemlje prikazuju tako da se mijenjaju težišne crte pa stabla i kuće izgledaju prevaljeno. (Herceg i sur., 2010)

2.3. Boja u dječjem crtežu

Boja jest psihički doživljaj izazvan fizičkim uzrokom i ona ovisi o fiziološkom procesu u organizmu i različitim psihološkim faktorima. (Hunjet i sur., 2006., prema Škrbina, 2013) Ona je subjektivan doživljaj koji je ispunjen ako postoji promatrač, ako postoji dovoljno svjetlosti i ako postoji objekt. (Rolich, 2011., prema Škrbina, 2013) „Pojedinac bojama izražava svoje emocije, stanja, osobnost te boja utječe na njegove reakcije.“ (Škrbina, 2013:103) U početku djeca boje upotrebljavaju bez povezanosti sa stvarnim predmetima koje crtaju. U dobi od četvrte do sedme godine djeci boja postaje važna. Za prikaz specifičnih objekata boju počinju koristiti u razdoblju od sedme do devete godine. (Lowenfeld i Brittain, 1982., prema Škrbina, 2013) U istraživanju veze između dječjih emocija i različitih boja, Cimbalo i sur., 1978., prema Škrbina, 2013 uočili su da djeca sretne prizore prikazuju narančastom, zelenom, plavom i žutom bojom, a tužne prizore prikazuju crvenom, crnom i smeđom bojom. Zentner, 2001., prema Škrbina, 2013 uočio je da crvenu boju preferiraju oba spola. Također, primijetio je da djeca tužne izraze povezuju sa tamnim bojama poput plave, dok sretne izraze povezuju sa svijetlim bojama poput žute. Djeca preferiraju tople boje no djevojčice na tamne boje uglavnom reagiraju negativno dok dječaci reagiraju pozitivnije. (Boyatzis i Varghese, 1994., prema Škrbina, 2013) Milne i Greenway, 1999., prema Škrbina, 2013 dokazali su da stariji dječaci manje koriste boje nego mlađi dječaci dok djevojčice koriste podjednako boje bez obzira na dob. Za loše likove djeca koriste crnu i smeđu boju, a za dobre likove koriste svijetle boje. Za crtanje negativnih tema,

dječaci procjenjuju boje pozitivnijima nego djevojčice. (Burkitt i sur., 2003., prema Škrbina, 2013) Nakon prve zvučne uzbune u Zagrebu, u jednom zagrebačkom vrtiću, djeca su slijedećeg dana izuzetno koristila tamne i guste boje koje su povezivali sa strepnjom od neviđene opasnosti. Koji mjesec nakon, djeca istog vrtića povezivala su žalost sa smeđom i crnom bojom, a sve ostale boje povezivali s radošću. (Došen-Dobud, 2013)

3. Glazba kao poticaj likovnom izrazu djece rane i predškolske dobi

3.1. Cilj i uzrok istraživanja

Cilj ovog istraživanja je saznati utječe li glazba, točnije karakter skladbe na likovni izraz djece rane i predškolske dobi i na koji način. Istraživanje je provedeno u jednom privatnom zagrebačkom vrtiću u mješovitoj skupini djece s nazivima „Zmajevi“ 5-7 godina i u skupini „Žirafe“ 3-5 godina. Za prvu skupinu djece „Zmajevi“ odabrala sam skladbu *Proljeće* od Antonia Vivaldija i skladbu *Carmina burana* od Carla Orffa, a za drugu skupinu „Žirafe“, također skladbu *Proljeće* od Vivaldija i skladbu *Oluja*: IV stavak iz simfonije br.6 u F-duru od Ludwiga van Beethovena. Ove skladbe sam odabrala jer su suprotnog karaktera te tako istražila hoće li karakter skladbe utjecati na izbor boja pri likovnom izrazu djece. Skladbe su primjerene dobi djece rane i predškolske dobi. U istraživanju se ispituje: hoće li djeca koristiti hladne boje pri slušanju skladbe *Carmina burana* (skupina 5-7 godina) ili *Oluja* (skupina 3-5 godina) i tople boje pri slušanju skladbe *Proljeće*(obje skupine), hoće li prepoznati glavni motiv skladbi *Proljeće*, *Carmina burana*, *Oluja* te koje motive će koristiti. U istraživanju je sudjelovalo 34 djece, svako se dijete likovno izrazilo dva puta. Djeci je ovo bio prvi put da su se susrela sa ovakvim tipom istraživanja te nisu često bila u doticaju sa klasičnom glazbom.

3.2. Hipoteze istraživanja

H-1: Dijete rane ili predškolske dobi će nakon slušanja skladbe *Proljeće* koristiti za likovni izraz tople boje, a za skladbu *Carmina burana*(skupina 5-7 godina) ili *Oluja*(skupina 3-5 godina) će koristiti hladne boje

H-2: Dijete rane ili predškolske dobi neće prepoznati glavni motiv skladbi *Proljeće*, *Carmina burana*, *Oluja*

3.3. Zadaci istraživanja

H-1: Utvrditi hoće li karakter skladbi *Proljeće*, *Carmina burana*, *Oluja* utjecati na izbor boja pri likovnom izrazu djece rane ili predškolske dobi

H-2: Utvrditi hoće li djeca rane ili predškolske dobi prepoznati glavni motiv skladbi *Proljeće*, *Carmina burana*, *Oluja*

3.4. Instrument i postupak istraživanja

Djeca su se okupila na tepihu i udobno smjestila. Bilo im je rečeno da zaklope oči i pažljivo slušaju skladbu i razmišljaju što čuju, na što ih podsjeća skladba. Nakon slušanja sjeli su za stol i rečeno im je da naslikaju što su čuli. Zatim su ponovo sjeli na tepih i slušali drugu skladbu. Nakon slušanja druge skladbe ponovo im je rečeno da se likovno izraze. Za likovni izraz koristili su tempere, a troje dječaka samoinicijativno je koristilo flomastere umjesto tempera. Tijekom slikanja djeca su u pozadini slušala iste skladbe. Kada su završili sa likovnim izražavanjem, uslijedio je intervju otvorenog tipa. Svako dijete dolazilo je pojedinačno, pokazalo svoje radove i odgovorilo na pitanje što je naslikao/naslikala. Analizom dječjih radova dobili su se odgovori na postavljena pitanja istraživanja.

3.5. Obrada i analiza radova

Nakon provedenog istraživanja odabrano je 24 najuspješnijih radova.

Likovno izražavanje na skladbu *Proljeće*- Antonio Vivaldi, skupina „Zmajevi“ 5-7 godina

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 7 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: kazalište

Slika br.1: Z.Č.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica Z.Č. Na pitanje što si to naslikala odgovorila je : „to sam ja u kazalištu“. Koristila je 3 tople boje i 1 hladnu boju. Na slici prevladava crvena, topla boja stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 5.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: cvijeće i note

Slika br.2: S.Š

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica S.Š. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „naslikala sam cvijeće i note“. Pri slikanju je koristila 3 tople boje i 2 hladne boje. Zbog toga što je koristila više toplih boja, hipoteza H-1 je potvrđena. Djevojčica je prepoznala glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 6 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: pozornica

Slika br.3: B.M.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica B.M. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „to je cura koja pleše na pozornici“. Pri slikanju koristila je 3 tople boje i dvije hladne boje. Prevladavaju tople boje stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 6 godina

Slikarska tehnika: flomasteri u boji

Motiv: cvijeće

Slika br.4: B.R.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak B.R. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam raznu vrsta cvijeća koja je pod dugom“. Pri slikanju koristio je 3 hladne boje, crnu boju i 2 tople boje stoga hipoteza H-1 nije potvrđena. Dječak je prepoznao glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 6 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: auto

Slika br.5: L.S.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica L.S. Na pitanje što si to naslikala odgovorila je: „naslikala sam auto“. Pri slikanju koristila je 2 tople boje i 3 hladne boje no prevladavaju tople boje stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 6.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: tamburica

Slika br.6: J.M.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak J.M. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „tamburicu“. Pri slikanju koristio je 2 tople boje i 1 hladnu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Likovno izražavanje na skladbu *Carmina burana, O fortuna*-Carl Orff, skupina „Žirafe“ 5-7 godina

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 7 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: curica u špilji

Slika br.7: Z.Č.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica Z.Č. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „to je curica u špilji i skladba me podsjeća na djevojčicu koja proizvodi jeku“. Pri slikanju koristila je 1 hladnu boju i 2 tople boje no prevladava hladna boja stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 6.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: avion

Slika br.8:P.P

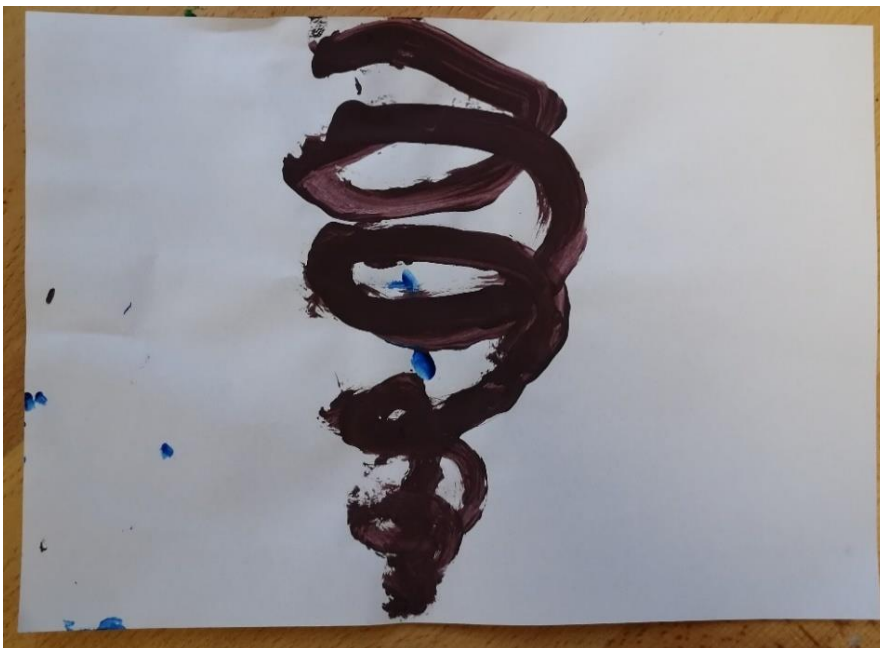
Analiza: priloženi rad naslikao je dječak P.P. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „to je avion koji pada“. Pri slikanju koristio je 1 hladnu boju i 1 toplu boju no prevladava hladna boja stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 6 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: oluja

Slika br.9:T.Đ.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak T.Đ. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam oluju“. Pri slikanju koristio je 1 hladnu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 7 godina

Slikarska tehnika: flomasteri u boji

Motiv: rat

Slika br.10: M.B.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak M.B. Na pitanje što si to naslikao dječak je odgovorio: „to je rat na vodi“. Pri slikanju koristio je 2 hladne boje, crnu boju i 1 toplu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 5.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: ribe

Slika br.11: M.G.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak M.G. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam ribe koje skaču iz mora“. Pri slikanju koristio je 2 hladne boje i 1 toplu boju stoga je

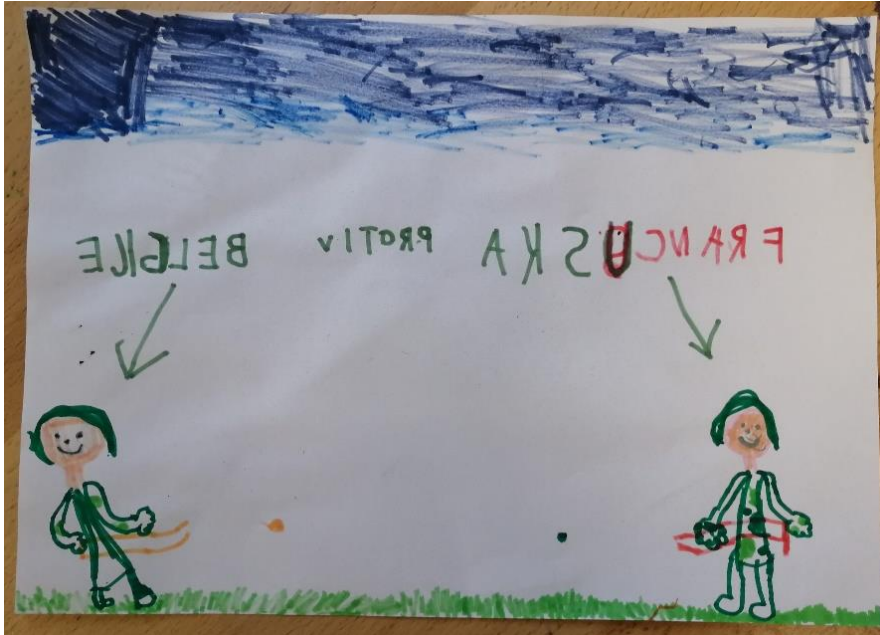
hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 6.5 godina

Slikarska tehnika: flomasteri u boji

Motiv: rat

Slika br.12: J.M.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak J.M. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „to je rat“. Pri slikanju koristio je 2 tople boje i 2 hladne boje no prevladavaju hladne boje stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Likovno izražavanje na skladbu *Proljeće*- Antonio Vivaldi, skupina 3-5 godina

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: potočnica

Slika br.13: E.P

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak E.P. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „potočnicu“. Pri slikanju koristio je 2 hladne boje i 1 toplu boju stoga hipoteza H-1 nije potvrđena. Dječak je prepoznao glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 4.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: ruža

Slika br.14: L.Š.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak L.Š. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam žutu ružu“. Pri slikanju koristio je 3 tople boje i 1 hladnu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak je prepoznao glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: livada

Slika br.15: I.P.

Analiza: priloženi rad naslikao je I.P. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „travu, sunce, cvijet i drvo“. Pri slikanju koristio je 2 tople boje i 2 hladne boje no prevladava hladna boja stoga hipoteza H-1 nije potvrđena. Dječak je prepoznao glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: drveće

Slika br.16: L.G.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica L.G. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „to je drveće iz kojeg rastu jako veliki cvjetovi“. Pri slikanju koristila je 2 hladne boje i 1 toplu boju stoga hipoteza H-1 nije potvrđena. Djevojčica je prepoznala glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 također nije potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 4.5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: livada

Slika br.17: L.R.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak L.R. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „to je livada“. Pri slikanju koristio je 3 tople boje i 2 hladne boje stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak je prepoznao glavni motiv skladbe stoga hipoteza H-2 nije potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 4 godine

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: tata

Slika br.18: A.P.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak A.P. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam tatu“. Pri slikanju koristio je 1 toplu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Likovno izražavanje na skladbu *Oluja*: simfonija br.6 u F-duru-Ludwig van Beethoven, skupina 3-5 godina

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: konj

Slika br.19: E.L.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica E.L. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „konja koji nosi kuću“. Pri slikanju koristila je 1 hladnu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: balon

Slika br.20: L.G.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica L.G. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „to je srčeko kao balon koji leti u nebo“. Pri slikanju je koristila 2 tople boje i 1 hladnu boju stoga

je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 4 godine

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: bubanj

Slika br.21: F.Č

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak F.Č. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „bubanj i štapići“. Pri slikanju koristio je 3 hladne boje i 2 tople boje stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: morski pas

Slika br.22: A.K.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak A.K. Na pitanje što si naslikao odgovorio je: „naslikao sam morskog psa“. Pri slikanju koristio je 2 hladne boje i 1 toplu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: M

Dob djeteta: 4.5 godine

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: konj

Slika br.23: N.H.

Analiza: priloženi rad naslikao je dječak N.H. Na pitanje što si to naslikao odgovorio je: „konja, ali kad ovako okrenem malo mi liči na patku“. Pri slikanju koristio je 2 hladne boje i 1 toplu boju stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Dječak nije prepoznao glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

Spol djeteta: Ž

Dob djeteta: 5 godina

Slikarska tehnika: tempere

Motiv: baloni

Slika br.24: N.B.

Analiza: priloženi rad naslikala je djevojčica N.B. Na pitanje što si naslikala odgovorila je: „to su baloni koji su nekom ispali iz ruke“. Pri slikanju koristila je 1 hladnu boju i 1 toplu boju no prevladava hladna boja stoga je hipoteza H-1 potvrđena. Djevojčica nije prepoznala glavni motiv skladbe stoga je hipoteza H-2 također potvrđena.

3.6. Rasprava

Hipoteza H-1 je potvrđena na slici br.1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,24, a nije potvrđena na slici br. 4, 6, 13, 15, 16. Iz toga zaključujemo da glazba utječe na odabir boje pri likovnom izrazu kod djece rane i predškolske dobi. Kod skladbe veselijeg karaktera koriste se tople boje, a kod skladbe tmurnijeg karaktera koriste se hladne boje. Hipoteza H-2 je potvrđena na slici br. 1,3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, a nije

potvrđena na slici br. 2, 6, 13, 14, 15, 16, 17. Iz toga zaključujemo kako djeca rane i predškolske dobi uglavnom ne prepoznaju glavni motiv skladbe.

Zaključak

Provedenim istraživanjem dokazalo se da glazba ima utjecaj na likovni izraz djeteta rane i predškolske dobi štoviše određeni karakter skladbe utječe na izbor boje pri djetetovom likovnom izrazu. Dokazano je da jedna umjetnost može utjecati na drugu umjetnost i to pozitivno. U istraživanju djeca su uživala, smijala se. Iako se nisu često susretala sa klasičnom glazbom ona su glazbu doživjela, svatko na svoj način. Većina djece nije prepoznala glavni motiv skladbe i neka djeca se nisu obazirala na izbor boje za određeni karakter skladbe no i oni su kao i oni koji su prepoznali motiv i obazirali se na izbor boja za određenu skladbu svejedno uživali, stvarali i razvijali se što je i na kraju ono najvažnije.

Literatura

- Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 16-17(62-63).
- Balić-Šimrak, A., Bakotić, M., sur. (2018). *Dijete, cjelovitost, umjetnost, krug, svašta se može dogoditi u krugu*. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga.
- Belamarić, D. (1986). *Dijete i oblik, likovni jezik predškolske djece: knjiga za odgojitelje, roditelje, pedagoge, psihologe, psihijatre*. Zagreb: Školska knjiga.
- Campbell, Don G. (2005). *Mozart efekt : primjena moći glazbe za iscjeljivanje tijela, jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha*. Čakovec: Dvostruka Duga.
- Čudina- Obradović, M. (1990). *Nadarenost, razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Došen- Dobud, A. (1992). Dijete i likovna kultura. *Umjetnost i dijete* : [dvomjesečnik za estetski odgoj, dječje stvaralaštvo i društvene probleme mladih. Zagreb: Centar za vanškolski odgoj savez društva „Naša djeca“ SRH, 31-35.
- Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor d.o.o.
- Grgurić, N. i Jakubin, M. (1996). *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje: metodički priručnik*. Zagreb: Educa.
- Hansen, Kirsten A. (2001). *Kurikulum za vrtiće : razvojno-primjereni program za djecu od 3 do 6 godina*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak.
- Herceg, L., Rončević, A., Karlavaris, B. (2010). *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa.
- Jensen, E. (2003). *Super-nastava: Nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Zagreb: Educa.
- Kroflin, L., Nola, D., Posilović, A., Supek, R. (1987). *Dijete i kreativnosti*. Zagreb: Globus.
- Leman, A., Sloboda, D. A., Vudi, R. H. (2012). *Psihologija za muzičare : razumijevanje i sticanje veština*. Novi Sad : Psihopolis institut ; Beograd : Univerzitet umetnosti, Fakultet muzičke umetnosti.
- Levitin, D. J. (2016). *Mozak i muzika : znanost o jednoj ljudskoj opsesiji*. Zagreb : Vuković i Runjić.
- Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo : poticanje glazbom*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži „Ruke“.

- Manasteriotti, V. (1973). *Muzički odgoj na početnom stupnju : Methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga.
- Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka : Glosa d.o.o.
- Supek, R. (1987). *Dijete i kreativnost*. Zagreb: Globus.
- Sušić, B. (2018). Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. *Metodički ogledi : časopis za filozofiju odgoja*, Vol. 25 No. 1, 2018., 63-83.
- Škrbina, D. (2013). *Art terapija i kreativnost*. Zagreb: Veble commerce.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)